

บันทึก

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

ความประสงค์ ให้ใช้ร่างของกรมร่างกฎหมายกับที่กรรมการองคมนตรีทำขึ้นเป็น
โครงรูป ควรให้มีเรื่องจดทะเบียนและผลอันจะพึงเกิดสืบเนื่องแต่การจดทะเบียน พิจารณาข้อที่
ขาดตกบกพร่องและข้อขัดข้อง แล้วแก้ไขเพิ่มเติมตามสมควร

อนุกรรมการ ได้รับบันทึกความเห็นของอนุกรรมการแล้ว วันนี้ประชุมกรรมการ
ร่างกฎหมายครบคณะปรึกษาหารือกันต่อไปตามที่ได้ตกลงกันไว้

ความเห็น ถ้าจะจัดร่างเรื่องครอบครัวผู้เยาว์มฤตกทั้งหมดจักเสียเวลามาก ผล
ของการจดทะเบียนมีเกี่ยวข้องถึงเรื่องเหล่านี้แต่บางส่วนเท่านั้น เพื่อมิให้การทำงานที่ได้ทำไว้แล้วไร้
ประโยชน์เสียทีเดียวควรตั้งอนุกรรมการขึ้นใหม่ให้พิจารณาแก้ไขข้อความในร่างพระราชบัญญัติ
เรื่องนี้ ควรใช้ร่างฉบับภาษาไทยสำหรับตรวจแก้

การแก้ไขร่างพระราชบัญญัติ

มาตรา ๑- มาตรา ๔ ไม่มีข้อขัดข้อง

มาตรา ๕ ตามมาตรานี้บุคคลผู้บรรลุนิติภาวะ (ประมวลแพ่งฯ มาตรา ๒๐ จะ
เป็นพยานไม่ได้

มาตรา ๖ เติมเรื่องการแสดงฐานะภรรยาหลวงตามร่างขององคมนตรี และควร
เติมเรื่องการเพิกถอนด้วย (ดูมาตรา ๑๙)

ถ้าผู้หรือเมียตายหรือสาปสูญจะควรแจ้งทะเบียนหรือไม่ การจดทะเบียน
เกี่ยวกับรับแจ้งความคนเกิดคนตายยังไม่เรียบร้อย

มาตรา ๗ เรื่องฐานะภรรยาหลวงกับเรื่องรับรองบุตรนั้น สามีเป็นผู้มีอำนาจผู้
เดียว องคมนตรีขอแก้มาตรา ๓๐ ให้เด็กขอร้องอำนาจศาลแสดงว่าตนเป็นบุตรได้ ควรพิจารณา
เรื่องหญิงจะขอร้องให้ศาลแสดงว่าเป็นภรรยาหลวงได้หรือไม่ (ดูมาตรา ๒๐ มาตรา ๓๐ มาตรา
๓๙)

มาตรา ๙ เรื่องผลของการหย่าโดยหญิงแจ้งทะเบียนฝ่ายเดียวกับเรื่องศาลตัดสิน
ให้หย่านั้นจะผิดต่างกับเรื่องการหย่าด้วยความสมัครใจ และเรื่องเพิกถอนสมรสอย่างไร

เรื่องสิทธิของคนภายนอก ดูมาตรา ๑๗ มาตรา ๒๐

มาตรา ๑๑ คำว่า "ไม่สมบูรณ์" นั้นหมายถึง Inexistence; Void, Violable or
has no legal effects หรือประการใด

มาตรานี้ควรรวมพิจารณากับมาตรา ๙ ถ้าไม่จดทะเบียนก็ไม่มีผล ถ้าไม่ทำตาม
กฎหมายหรือประเพณีในชั้นต้นจะไม่ให้มีผลทีเดียวตั้งนั้นหรือประการใด จะยอมให้ ratify หรือ
กลับมีผลในกฎหมายได้หรือไม่ก็เป็นปัญหาเหมือนกัน (ดูมาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙
มาตรา ๒๐)

มาตรา ๑๔ คำว่า "ให้ถ้อยคำ" และได้ความ นั้นไม่ขัดทำให้คิดว่าเจ้าพนักงาน จะต้องสอบถาม และรับผิดชอบว่าที่จดลงไปตังนั้นเป็นความเข้าใจของตน จะให้เจ้าพนักงาน รับผิดชอบ ก็ต้องแก้ข้อความเข้าใจหาวรรคสุดท้าย และในมาตรา ๑๗ ด้วย

ตามร่างภาษาอังกฤษนั้น ในวรรคต้นใช้คำว่า Declare ในวรรคสุดท้ายใช้คำว่า obvious

ในอนุมาตรา ๓ ถ้าแก้ตามที่องค์มนตรีขอเพิ่มเติมว่า "ชอบด้วยกฎหมาย" แทน คำว่า "จดทะเบียน" จะขัดกับมาตรา ๙ มาตรา ๑๑ ปัญหาอาจมีว่า ให้ถือทะเบียนเป็นหลัก หรือว่า ให้ถือเอาการเป็นสามีภรรยาตามกฎหมายหรือตามประเพณีเดิมเป็นประमाण ถ้าจะตอบว่า ต้องการให้รวมความถึงผู้ที่ได้เป็นภรรยาชายอื่นอยู่ก่อนใช้พระราชบัญญัตินี้ด้วยก็ควรแยกกล่าวไว้ ให้ชัดว่าข้อห้ามใช้สำหรับทั้งสองจำพวก

มาตรา ๑๕ เรื่องความยินยอมของบิดามารดานั้น จำเป็นต้องเป็นความยินยอม ของทั้งสองคนหรือประการใด ถ้าใช้คำว่า "ผู้มีอำนาจอิสระเห็นจะได้ความกว้างขวางดี"

เรื่องการบอกปิดไม่รับจดทะเบียน เรื่องไม่ทำตามมาตรา ๑๗- มาตรา ๑๘ ควรแยกเขียนใหม่ให้ชัดเจนกว่าร่างเดิม

มาตรา ๑๖ ถ้าเป็นเรื่องบอกปิดตามมาตรา ๑๔ ทั้งชายหญิงร้องเรียนต่อศาลได้ ส่วนการบอกปิดตามมาตรา ๑๕ นั้น เกี่ยวกับอำนาจร้องเรียนกระมัง ถ้าเช่นนั้นต้องแก้ความใน วรรค ๒ ของมาตรา ๑๕ เสียให้ชัด

มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ เรื่อง Sanction ควรร่างให้เหมือนกัน เช่น มาตรา ๑๗ อ้างมาตรา ๑๔ ในมาตรา ๑๘ ควรอ้างมาตรา ๑๕ เรื่องสิทธิของบุคคลภายนอกจะ บัญญัติเหมือนกันหรือไม่ ก็เป็นเรื่องที่ควรพิจารณา นอกจากนี้ปัญหายังมีว่า Sanction ตาม มาตราเหล่านี้เป็น sanction การจดทะเบียนหรือการเป็นผัวเมียกัน

เรื่องความไม่สมบูรณ์ของการสมรส ถ้าจะให้เป็นโมฆกรรม Null ต้องแปลว่าไม่มี อะไรเกิดขึ้น Ratify ไม่ได้ กลับสมบูรณ์ไม่ได้ ควร Introduce หลักเรื่อง Insistence ใช้สำหรับ การสมรสผิดข้อบัญญัติกฎหมายเรื่องโมฆะก็ดี หรือเรื่องเพิกถอนก็ดี จะให้ถือเอาวันฟ้องหรือวัน คำตัดสินถึงที่สุด หรือวันจดทะเบียน เพราะระวางนั้นอายุอาจจะครบ ๒๐ ปี หรือหญิงอาจมีครรภ์ ขึ้นได้ก่อนตัดสิน หรือก่อนคดีถึงที่สุด หรือก่อนวันจดทะเบียน

กฎหมายที่ใช้เวลานี้มีเรื่องลูกเป็นชั้นหมากเป็นหลักสำคัญ ที่ยอมให้การสมรส กลับเป็นสมบูรณ์ได้ก็เพื่อประโยชน์ของบุตรที่เกิดมานั้นการเกิดตายเป็นข้อเท็จจริงสืบได้ง่าย ปัญหาว่ามีให้ถือการมีครรภ์นั้นสมควรแล้วหรือประการใด ถ้าแท้งเสียหรือตายก่อนคลอด (ประมวลแพ่งฯ มาตรา ๑๙) จะยอมให้สมรสกลับได้เพื่อประโยชน์อะไร

เรื่อง Discretionary Power ของศาลตามมาตรา ๑๘ ซึ่งเป็นบท Sanction เรื่องอำนาจอิสระ ผิดต่างกับกฎหมายไทยที่ใช้อยู่เวลานี้ ควรพิจารณาเรื่องลักพาประกอบด้วย เข้าใจว่าผู้มีอำนาจอิสระเรียกตัวหญิงคืนได้เสมอ

ถ้าจะให้ให้มีบัญญัติเฉพาะการจดทะเบียน ก็ไม่ควรเขียนมาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ ลงไว้ เพราะ Sanction สำหรับการจดทะเบียนมีอยู่แล้ว คือ ไม่ยอมรับจดทะเบียนการ

สมรสที่ผิดข้อห้าม เมื่อจะยอมยกเว้นเรื่องอายุครบ ๒๐ ปี เรื่องมีครรภ์มีบุตรก็เขียนเป็นบทยกเว้นได้

มาตรา ๒๐ เวลานี้ตกลงในหลักทางการว่า การมีภรรยาหลายคนนั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายเก่า จำเป็นต้องแก้ร่างเดิมที่จัดทำไว้ซึ่งมุ่งหมายให้การมีภรรยาหลายคนลดน้อยไปนั้นเสียเฉพาะมาตรา ๒๐ ควรแก้ดังนี้

“หญิงที่เป็นภรรยาชายโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้มีฐานเป็นภรรยาหลวงตามกฎหมายประเพณีได้ต่อเมื่อสามีได้จดทะเบียนแสดงฐานของตนว่าเป็นภรรยาหลวง

การจดทะเบียนแสดงฐานภรณานั้น จะทำในขณะจดทะเบียนการสมรส หรือในเวลาอื่นระวางที่ยังเป็นสามีภรรยากันอยู่ก็ได้

ห้ามมิให้จดทะเบียนแสดงฐานภรรยาหลวงเกินกว่าคนหนึ่งในเวลาเดียวกัน ถ้าปรากฏว่าชายมีภรรยาหลวงปรากฏอยู่ในทะเบียนก่อนแล้ว ท่านว่าการจดทะเบียนครั้งหลังนั้นไม่มีผลในกฎหมาย”

ตามร่างนี้ให้ถือทะเบียนเป็นหลักสำหรับแสดงว่าภรรยาคนใดเป็นภรรยาหลวง ถ้าไม่จดไว้นับเป็นภรณาน้อยเหมือนกันทั้งหมดควรพิจารณาถึงฐานของภรรยาที่เป็นแม่เจ้าเรือนด้วย

แก้กฎหมายเก่าเฉพาะหลักฐานการพิสูจน์ถึงฐานของภรรยาหลวง เพราะฉะนั้นปัญหาเรื่องส่วนแบ่งในสมรสก็ดี หรือในทรัพย์สินมรดกก็ดี เหล่านี้คงเป็นไปตามกฎหมายเก่า ไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงก็ได้

ชายมีสิทธิจะเลือกให้ภรรยาคนใดเป็นภรรยาหลวง หญิงก็ดี บุตรก็ดี ไม่มีโอกาสขอความคุ้มครองของศาลยุติธรรมได้ ผิดต่างกับความในร่างมาตรา ๓๐ ที่บัญญัติเรื่องการรับรองบุตร

ถ้าจะบัญญัติว่าการจดทะเบียนซ้อนสองซ้ำใช้ไม่ได้ แต่ไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงสิทธิของคนภายนอก ก็เท่ากับยอมให้ใช้ทะเบียนเป็นเครื่องตัดสิทธิของภรรยาหลวงคนก่อนที่ได้จดทะเบียนไว้โดยชอบแล้วนั้น เพราะจะต้องแบ่งส่วนให้คนจดทะเบียนที่หลังเสมือนหนึ่งว่าเป็นภรรยาหลวงเพื่อประโยชน์ของคนภายนอก ถ้าการจดทะเบียนเข้มงวดดีเป็นที่เรียบร้อย เหตุการณ์เช่นนั้นเกิดได้โดยยาก

มาตรา ๒๗ เมื่อสภาพของทะเบียนเป็นแต่เพียงหลักฐานสำหรับการสมรส และแสดงฐานของภรรยาหลวงเท่านั้นแล้วถ้าเลิกสมรสหรือเมื่อฐานของภรรยาหลวงหมดไป ก็ควรจดลงไว้เป็นหลักฐานด้วยเหมือนกัน แต่ไม่ควรบัญญัติถึงเหตุอย่าให้ผิดต่างจากกฎหมายที่ใช้อยู่เวลานี้ ภรรยาที่จดทะเบียนแล้วย่อมเป็นภรรยาตามกฎหมายเช่นเดียวกับภรรยาหลวง ผิดกันก็แต่ฐานสูงต่ำกว่ากันเท่านั้น ควรตัดมาตรานี้ออกเสีย

มาตรา ๒๘ คำพิพากษามีผลณะใด ดูความเห็นอธิบายมาตรา ๙ ข้างต้น

มาตรา ๓๐ ถ้าศาลแสดงว่าเป็นบุตรก็ใช้นามสกุลของบิดาได้ ย่อมมีฐานะดีเท่าบุตรของภรรยาหลวง และภรณาน้อยที่จดทะเบียนการสมรส

การให้สืบทอดฐานะเป็นบุตรก็มุ่งจะให้ได้รับค่าเลี้ยงดูและค่าเล่าเรียน และได้รับมรดกของบิดา ถ้าแก้ตามที่องค์มนตรีขอแก้จะขัดกับมาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒ ซึ่งประสงค์จะให้ได้รับแต่ค่าเลี้ยงดูและค่าเล่าเรียนเท่านั้น

มาตรา ๓๑ บุตรที่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรานี้ คือ บุตรของหญิงที่จดทะเบียนเป็นภรรยาชาย (ภรรยาหลวงหรือภรณยาน้อยก็ตาม) ถ้ายอมให้การเป็นไปตามที่องค์มนตรีขอแก้ก็ต้องรวมถึงบุตรรับรองไว้ ตามมาตรา ๓๐ นั้นด้วย คำว่า “ใช้นามสกุล” ก็ไม่ควรตัดออก

มาตรา ๓๒ ควรเอาวรรค ๓ ของมาตรา ๓๐ มารวมกับมาตรานี้ และแก้ไขอย่าให้เป็นว่าใช้นามสกุลบิดาได้ และไม่ควรให้ได้รับมรดก

บทเฉพาะกาล

- ๑) พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผลย้อนหลัง
- ๒) ในมาตรา ๓๙ นั้นให้แนวความคิดถึงเรื่องการจดทะเบียนแสดงฐานะภรรยาหลวง ถ้าไม่เป็นธรรมดาให้ฟ้องร้องขอความคุ้มครองต่อศาลได้ เพื่อประโยชน์ของบุตร